

Eläimille oikeuksia

Lyhyt johdatus eläinoikeusajatteluun

**Oppilaan opas
yläkouluille ja lukioille**

animalia

Opettajalle

Kuinka suhtautuminen eläimiin on muuttunut viimeisen 2000 vuoden aikana ja mitkä tekijät tähän muutokseen ovat vaikuttaneet? Miksi eläinten hyvinvointi puhuttaa niin laajalti tänä päivänä? Onko ihmisellä oikeutettuja perusteita eläinten taloudelliselle hyödyntämiselle teollisilla eläintiloilla? Miksi eläimistä tulisi välittää? Miten kulutusvalintamme ja elämäntapamme vaikuttavat eläinten hyvinvointiin? Miten juuri sinä voisit edistää eläinten oikeuksia?

Tämä oppimateriaali pyrkii antamaan näihin kysymyksiin vastauksia ja tarjoamaan mahdollisuuden käsitellä eläinten oikeuksia kiinnostavalla tavalla. Tehtävävihko sopii käytettäväksi yläkouluissa ja lukioissa. Teema "eläinten oikeudet" sopii käsiteltäväksi erinomaisesti muun muassa äidinkielen, uskonnon, elämäntutkimuksen ja filosofian oppitunneilla. Vihko on jaettu kahdeksaan aihealueeseen ja jokaisen lopussa on kuhunkin teemaan liittyviä tehtäviä. Opettajille on myös tarjolla erillinen ohjemateriaali muun muassa tuntirunkojen suunnittelua varten. Materiaalin lopussa kerrotaan myös, mitä itse voi tehdä eläinten puolesta sekä annetaan hyviä lukuvinkkejä.

Mukavia ja kiinnostavia hetkiä eläinten oikeuksien parissa!

Tutustu tämän julkaisun lisäksi Animalian esitteisiin sekä nettisivuihin, joista löytyy runsaasti lisää tietoa aihepiiristä.

Esitteen teksti: Elina Valkama ja Kanerva Pelli

Kuvat: Animalian arkisto (s. 2, 4, 8, 11, 13, 15-17, 19), Istockphoto (kansi, s. 5, 6, 10, 12, 14), Elina Innanen (s. 18)

Ulkoasu: Heta Kasurinen

Kuvitukset: Marja Ikonen

Animalia ry 2017

Sisällys

Opettajalle	s. 2
Sisällys	s. 3
Eläinetiikka ja eläinoikeusajattelu	s. 4
Mikä määrää eläimen arvon?	s. 5
Pieni katsaus eläinoikeusajattelun historiaan	s. 6
Mitä ovat eläinten oikeudet?	s. 8
Eläinoikeusfilosofien pohdintoja	s. 10
Turkistarhalla	s. 12
Tuotantoeläimen elämää	s. 14
Eläinkokeet ovat arkipäivää	s. 16
Miten voin itse toimia	s. 18
Lue lisää	s. 19

Eläinetiikka ja eläinoikeusajattelu

Eläinetiikka ja eläinoikeusajattelu muodostavat oman kokonaisuutensa filosofian kentällä. Eläinetiikka keskittyy pohtimaan muun muassa seuraavia kysymyksiä: Onko eläimillä moraalista arvoa? Pitäisikö ihmisen välittää muista eläimistä? Mikä tekee eläimestä arvokkaan? Minkälaisia seurauksia näillä pohdinnoilla on ihmisen toiminnalle?

Käsitteellisten sekaannusten välttämiseksi eläinetiikasta on syytä erottaa eläinsuojelun ja eläinrakkauden kaltaiset ilmaisut. Esimerkiksi eläinsuojelujattelussa ei sinänsä kyseenalaisteta tappamisen oikeutusta, jos eläin on elänyt hyvän elämän. Eläinetiikassa taas kysymys ihmisen oikeudesta tappaa eläin kyseenalaistetaan jo lähtökohtaisesti. Eläinrakkauden käsite viittaa lähinnä subjektiiviseen ja emotionaaliseen lähestymistapaan, kun taas eläinetiikassa pyritään perustelemaan eläinten oikeuksia järkeen vetoavilla argumenteilla. Eläinoikeuksista puhuttaessa pohditaan myös yksilön arvoa ja tätä kautta tullaan lähelle ihmisoikeuksia. Eläinetiikka voidaan nähdä yhtenä ympäristöfilosofian osa-alueena.

Tehtävät:

- 1 Miten eläinsuojelujattelu ja eläinetiikka eroavat toisistaan?
- 2 Kirjoita lyhyt essee aiheesta "Onko eläimillä oikeuksia?". Perustele vastauksesi muutamilla esimerkeillä.

Bonustehtävä: Järjestäkää luokassa väittely eläinoikeuksista. Lisäohjeita opettajan materiaalista.

Mikä määrää eläimen arvon?

On yleisesti hyväksyttyä, että ihmisyksilöillä on itseisarvonsa, jota ei saa loukata. Eläimen arvo sen sijaan liitetään usein siitä saatavaan hyötyyn. Ajatellaan, että lehmä on arvokas maidon tai lihan vuoksi, kettu turkin takia ja kani sillä tehtävän tutkimuksen vuoksi. Lajin arvostus voi kuitenkin riippua myös tilanteesta. Lemmikkirotttaa arvostetaan toisesta syystä kuin koe-eläinrotttaa, ja luonnonvaraiset rotat taas kuuluvat useimpien mielestä vihattaviin eläimiin.

Ihmisten tunteet vaikuttavat suuresti eläimen arvottamiseen. Koira nähdään helposti arvokkaampana kuin sika, koska olemme tottuneet elämään läheisemmässä suhteessa koiriin kuin sikoihin. Ihmi-

siin vetoavat usein pörröiset ja hellyttävät eläimet, joita puolustetaan herkemmin kuin etäisemmältä tuntuvia eläimiä. Toisaalta eläimet ovat olleet aina hyviä itsemäärittelyn välineitä ihmiselle. Ne ovat riittävässä suhteissa sekä kaltaisiamme että erilaisia. Eläimiin on kautta aikojen projisoitu niin pahuutta kuin hyvyttäkin.

Eläinten hyväksikäyttö on usein oikeutettu jättämällä ne kokonaan moraalisen osallisuuden ulkopuolelle. Ihmisyhteisöjen sisäinen kontrolli ja hierarkioiden ylläpito on edellyttänyt erilaisia määrittelmiä. On esimerkiksi otettu järki täyden ihmisyyden tunnusmerkiksi, jolloin ”järjettöminä” pidettyjen ihmisryhmien (esim. naiset, vammaiset, lapset) tarpeet ja vaatimukset on ollut helppo mitätöidä ja sivuuttaa. Ihmisyyden määrittely-yritysten historia kulkeekin käsi kädessä sen kanssa, kuinka eläimet ja eläimellisyys on eri aikoina nähty.

Tehtävät:

1 Miksi toiset eläinlajit saatetaan nähdä toisia arvokkaampina? Perustele vastauksesi.

2 Etsi muutama esimerkki siitä, miten eläimiä on käytetty menneinä aikoina kuvaamaan pahuutta ja hyvyttä. Vertaile tuota eläinkuvaa nyky-yhteiskuntamme eläinkuvaan. Mikä on mielestäsi muuttunut?

Pieni katsaus eläinoikeusajattelun historiaan

Uuden ajan alku

Antiikin Kreikka

Eläinten oikeuksista on puhuttu jo antiikin ajoista lähtien. Esimerkiksi **Pythagoras** (580–496 eaa.) katsoi, että lihan syöminen on väärin ja vetosi eläinten sielullisuuteen. Myös **Plutarkhos** (46–120 jaa.) kannatti kasvisyöntiä. Plutarkhoksen mukaan ihmiset olivat alun perin kasvisyöjiä ja lihansyönti voi olla oikeutettua ainoastaan välttämättömyyden pakosta, esimerkiksi oman henkiinjäämisen turvaamiseksi. Plutarkhoksen mukaan myös eläimillä on aistit, sielu ja järki.

Keskiaika

Keskiajalla eläimet olivat osa yhteisöä ja elivät usein samassa tuvassa isäntiensä kanssa. Kasvisyönti oli yleistä vain joissakin luostareissa, joissa se liitettiin lähinnä paastoamiseen ja askeettisiveelliseen elämäntapaan. Eläimiä pidettiin usein myös moraalisesti vastuullisina: esimerkiksi eläimet saattoivat ”toimia” todistajina oikeudenkäynneissä ja härkää saatettiin pitää syyllisenä, jos se aiheutti ihmisen kuoleman. **Pyhä Franciscus Assisilainen** (1181–1226) oli aikansa toisinajattelija. Hän pyrki korvaamaan idean ihmisen rajattomasta vallasta idealla tasa-arvosta kaikkien luotujen olentojen välillä ja toi esiin, että kaikki elävät olennot ovat pyhiä Jumalan katseen alla. Franciscusta onkin kutsuttu eläinten ja luonnonsuojelijoiden suojelususpyhämukseksi.

Renessanssi oli humanismin kulta-aikaa. Perustelut eläinten julmaa kohtelua vastaan olivat lähinnä ihmiskeskeisiä: eläimille tehdyt raakudet kielivät ihmisen sivistymättömyydestä. Tuon ajan kasvisyöjiä oli yleisnero **Leonardo da Vinci** (1452–1519), jota eläinten kärsimykset koskettivat niin paljon, ettei hän suostunut syömään lihaa. Valistuksen aikana kiinnitettiin erityisesti huomiota kasvisruokavalion tuomiin terveydellisiin etuihin. Tuon ajan kuuluisia kasvisyöjiä olivat muun muassa **Voltaire** ja **Rousseau**. Vähitellen tieteellinen vallankumous 1500–1700-luvuilla vahvisti asennetta, jonka mukaan luonto ja eläimet ovat mekanistista materiaalia, jotka voidaan ongelmitta valjastaa ihmisen käyttöön ja yhteiskuntien kehitykseen.

Kohti modernia eläinoikeusajattelua

Eläineettisiin syihin vetoava kasvisyönti alkoi pikkuhiljaa yleistyä 1800-luvulla. **Charles Darwin** edesauttoi tätä evoluutioteoriallaan, jossa ihmisten ja eläinten erojen katsottiin olevan hyvin pieniä. Tietävästi ensimmäinen kasvisyöntiä eettisiin perustein ajava yhdistys perustettiin Saksaan vuonna 1842, ja pian vastaavia yhdistyksiä perustettiin ympäri Eurooppaa, Suomeen vuonna 1913. Samoihin aikoihin perustettiin ensimmäisiä eläinsuojeluyhdistyksiä. Veganismin kannattaminen liittyi myös olennaisena osana **Mahatma Gandhin** (1869–1948) väkivallattomaan elämäntapaan. Mainittakoon myös, että yksi 1900-luvun kuuluisimpia kasvisyöjiä oli **Albert Einstein** (1879–1955).

Tehtävät:

1 Mikä oli yllättävin tieto tällä sivulla? Miksi se yllätti sinut?

2 Valitse kaksi tekstissä mainittua henkilöä ja vertaile heidän näkemyksiään eläimistä. Etsi lisää tietoa internetistä.

Eläinoikeushistoriaan liittyviä ryhmätyövinkkejä yms. löytyy lisää opettajan materiaalista!

Tehtäviä:

- 1 Millaisia oikeuksia sinun mielestäsi eläimillä kuuluisi olla?
- 2 Miten yhteiskunnassa voitaisiin edistää eläinten oikeuksien toteutumista ja parantaa eläinten oloja?
- 3 Pohtikaa pienissä ryhmissä, miksi eläimiä yhä edelleen kohdellaan julmasti (tehotuotanto, eläinkokeet, turkistuotanto), vaikka tutkimusten mukaan ihmisten asenteet ovat muuttuneet eläinmyönteisemmiksi.

Mitä ovat eläinten oikeudet?

Useat filosofit ovat nostaneet kysymyksen eläinten oikeuksista esiin kautta vuosisatojen. Ajatus eläinten oikeuksista ja itseisarvosta ei siis ole uusi, vaikka se onkin noussut laajempaan keskusteluun vasta viime aikoina. Samalla ihmisten oikeutta hyödyntää eläimiä esimerkiksi elintarvikkeina, turkiksina tai koe-eläiminä on ryhdytty kyseenalaistamaan uudella tavalla.

Eläinoikeusajattelun lähtökohta on, että ihmisten tarpeet eivät saa automaattisesti ajaa muiden eläinten tarpeiden edelle. Myös eläimillä on oikeuksia ja tarpeita, jotka ihmisten tulisi ottaa huomioon. Eläimille ei vaadita samoja oikeuksia kuin ihmisille, sillä eläimiä ei hyödytä esimerkiksi mahdollisuus äänestämiseen. Sen sijaan eläimille oleellisia oikeuksia ovat esimerkiksi oikeus elää lajityypillisesti, oikeus vapauteen ja oikeus huolehtia poikasistaan.

Ympäröivä yhteiskunta antaa meille malleja, jotka hyväksymme helposti itsestään selvinä totuuksina. Moraaliset ratkaisut lähtevät kuitenkin yksilöistä. Totutut käytännöt muuttuvat vain, jos niistä keskustellaan ja niitä kyseenalaistetaan. Yhteiskunnallista keskustelua eläinten oikeuksista tulisikin lisätä. Eläinoikeuskeskustelussa törmää usein myös pohdintoihin siitä, missä määrin ihminen poikkeaa muista lajeista esimerkiksi älykkyydeltään? Onko

ihmisen älykkyyks hyvä perustelu muiden eläinten julmalle kohtelulle? Modernin eläinoikeusajattelun ydin ei kuitenkaan perustu eläinten älykkyydelle, vaan niiden kärsimiskyvylle.

Ihmisellä ja eläimellä on yhteinen kyky tuntee: kokea mielihyvää ja kärsiä. Tätä on pidetty oikeuksien perustana. Eläimillä olisi näin oikeuksia siksi, että ne ovat tuntevia ja kärsiviä olentoja. Koska ihmisen äly riittää tuon kärsimyksen tajuamiseen, eettisen harkinnan tulisi riittää päättelemään, että on väärin aiheuttaa kärsimystä eläimille. Eläinoikeusajattelu ei lähde siitä, että eläimille pitäisi antaa ihmisoikeuksia, vaan se tavoittelee kullekin yksilölle sen tarvitsemia oikeuksia. On tärkeää muistaa, että uhanalaisen eläinlajin edustajat tai turkiseläimet eivät voi nousta barrikadeille. Ihmiset voivat vaatia oikeuksiaan ja valvoa niiden toteutumista. Eettisinä olentoina ihmiset voivat myös toimia muiden lajien puolesta.

Jos luonnolla on arvo ja eläimillä oikeuksia, se vaikuttaa ihmisten toimintaan ja valintoihin. Mikä tahansa ihmisen hyöty tai halu ei voi ohittaa eläimen paljon perustavampia tarpeita. Pelkkä ihmisen hyvinvointi päätöksenteon perusteena ei enää riittäisi, jos luonnon arvo ja eläinten oikeudet tunnustettaisiin yhteiskunnassa ja kirjattaisiin lakeihin ja asetuksiin.

Eläinoikeusfilosofien pohdintoja

Peter Singer (s.1946) on ehkä nykyajan tunnetuin eläinten arvoa puolustanut filosofi. Singerin mielestä eläimen kyky tuntee ja kokea kärsimystä sekä nautintoa ovat riittävä peruste sen arvostamiselle. Hänen mukaansa eläintä ja ihmistä yhdistävät samat perustarpeet, kuten tarve välttää kipua ja tarve toteuttaa omia pyrkimyksiä. Siten eläinten ja ihmisten tarpeet tulisi ottaa yhtäläisesti huomioon.

Jos eläimiä kohdellaan eri tavalla kuin ihmisiä vain sillä perusteella, että ne kuuluvat eri lajiin, syyllistytään Singerin mukaan spesismiin, lajisortoon. Lajisorto eli spesismi (vrt. rasismi, seksismi) tarkoittaa eriarvoista kohtelua pelkästään lajiin perustuen. Ketään ei pitäisi syrjiä sukupuolen, rodun, lajin tai muun vastaavan ominaisuuden perusteella. Erilaiset eläinten hyötykäytön muodot,

kuten lihan, maidon tai turkisten tuotanto, voidaan Singerin mielestä nähdä käytännön lajisortona. Hänen mukaan eläinten ensisijaiset tarpeet tulisikin laittaa ihmisten toissijaisten intressien edelle.

Toinen tunnettu eläinoikeusfilosofi on **Tom Regan** (1938-2017). Hänen mielestään eläimillä on ihmisarvoon verrattavaa itseisarvoa. Eläinten oikeuksia ei tulisi loukata hyötytarkoituksessa, vaan ainoastaan samanlaisissa tilanteissa kuin ihmistenkin kohdalla, kuten itsepuolustuksena. Reganin mielestä ihminen tekee väärin syödessään lihaa, sillä lihansyönti loukkaa eläimen oikeutta elää. Reganin mukaan eläimillä ei ole ainoastaan oikeutta hyvään elämään, vaan niillä on oikeus itseisarvoiseen elämään samoin kuin ihmisellä. Se, että eläin ei ole yhtä älykäs kuin ihminen, ei tee

Tehtävät:

1 Miten Singer perustelee eläinten oikeudet?

2 Miten Regan määrittelee itseisarvon ja miksi se voidaan antaa myös eläimille?

3 Mitä eroja Singerin ja Reganin eläinoikeusajattelussa on?

Bonustehtävä: Valitse jompikumpi filosofi ja tee tekstin ja muiden lähteiden avulla hänestä pieni esitelmä.

siitä vähempiarvoista. Ihmisen ja eläimen välillä on enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroavaisuuksia. Tärkein yhtäläisyys on se, että jokainen yksilö on oman elämänsä kokeva ja tiedostava subjekti. Yksilöllinen hyvinvointi on tärkeää riippumatta siitä, olemmeko hyödyllisiä toisille. Perusteluna itseisarvon rajaukselle Regan on esittänyt todellisuuden jonkin kokemisena: tietoisuus antaa itseisarvon.

Singerin ja Reganin näkemysten suurin ero on se, että Singer on kiinnostunut eläinten tarpeista, Regan taas perää niille oikeuksia. Singerin mielestä oikea tapa toimia löytyy tarpeiden vertailun avulla, vertaamalla keskenään vaikkapa eläinkokeiden aiheuttamaa hyötyä ihmiselle ja kärsimystä eläimelle. Jos eläinkoe tehtäisiin vähäisen tarpeen tyydyttämiseksi (uuden huulikiillon kehittäminen), olisi se Singerin mukaan väärin, mutta jos kokeen avulla voitaisiin ehkäistä useiden ihmisten kärsimys ja kuolema, voisi kokeen ehkä tehdä. Reganin mielestä eläinyksilön oikeutta kärsimyksen välttämiseen ja elämään ei voi loukata sillä perusteella, että joku muu hyötyisi. Singer ja Regan suhtautuvat eri tavalla eläimen tappamiseen: Singer ei tuomitse sitä täysin, sillä ei ole varmaa, että eläimillä olisi samanlainen intressi oman elämänsä säilyttämiseen kuin ihmisellä on. Reganin mukaan taas myös eläinten kivutonkin tappaminen on väärin.

Turkistarhalla

Suomessa on alle 1 000 turkistarhaa, joilla elää noin 4 miljoonaa turkiseläintä. Tärkeimmät kasvatettavat turkiseläinlajit ovat naali (jota turkislalla kutsutaan siniketuksi), kettu (eli hopeakettu), minkki ja supikoira. Suomi on maailman suurimpia ketunnahkojen tuottaja. Vuosittain kasvatetaan noin 2 miljoonaa kettua ja 2 miljoonaa minkkiä.

Naali ja kettu ovat sosiaalisia koiraeläimiä, jotka luonnossa elävät usein pienissä yhteisöissä. Eläinten elinpiirit voivat olla useiden kymmenien neliökilometrien suuruisia, ja ne voivat liikkua useita kilometrejä päivittäin. Minkit viihtyvät vesistöjen lähellä. Ne kiipeilevät ja liikkuvat tunneleissa sekä uivat päivittäin saalistaen samalla jopa 70 % ruoastaan. Sukelluksia voi päivän aikana olla yli sata. Minkit ovat yksineläjiä, jotka stressaantuvat lajitovereiden läheisyydestä lisääntymisajan ulkopuo-

lella. Minkin elinpiiri voi olla useiden neliökilometrien laajuinen.

Turkistarhalla eläimet kasvatetaan varjotaloissa tai kasvatushalleissa. Lainsäädännön mukaisesti ketuilla ja supikoirilla on tilaa häkeissä noin 0,8 m² ja minkeillä noin 0,25 m². Häkit ovat myös pohjataan verkkoa, jonka läpi ulosteet ja virtsa putoavat häkin alle. Lain mukaan kettujen häkissä tulee olla hylly ja poikima-aikaan pesäkoppi. Minkeillä pesäkoppi tulee olla ympäri vuoden.

Pennut syntyvät keväällä. Eläimet lopetetaan ja nahkotaan loppuvuodesta, kun ne ovat kasvattaneet talviturkin. Tuolloin eläimet ovat 6–8 kuukauden ikäisiä. Siitokseen käytettävät eläimet elävät useamman vuoden. Ketut ja supikoirat lopetetaan sähköllä, minkit ja hillerit kaasulla.

Tarhoilla kasvatettavat turkiseläimet eivät ole kesyntyneitä kotieläimiä, sillä turkistarhausta on

Tehtävät:

- 1 Millaisia ongelmia turkiseläinten kasvatukseen liittyy? Kirjoita aiheesta ainekirjoitus/essee ja perustele vastauksesi edellä esitetyn eläinoikeusajattelun kannalta.
- 2 Valitse yksi turkiseläin ja etsi lisää tietoa siitä. Vertaile sen elämää turkistarhalla ja luonnossa. Mitä olennaisia eroja huomaat?

Bonustehtävä: järjestäkää luokassa väittely turkistarhauksesta. Lisäohjeita opettajan materiaalissa.

harjoitettu vasta noin sata vuotta. Ihmisten pelko sekä ahtaat ja virikkeettömät olot aiheuttavat eläimille käyttäytymishäiriöitä, kuten stereotyyppistä käyttäytymistä, itsensä ja toisten eläinten vahingoittamista, pelkotiloja, hermostuneisuutta tai apatiaa. Stressaantuneet eläimet myös tappavat poikasiaan.

EU:n vaatimissa vuosittaisissa eläinsuojelutarkastuksissa käydään tarkastamassa noin 10 % turkistarhoista. Viime vuosien tarkastuksissa huomautettavaa on löytynyt jopa yli puolelta tarhoja. Yleisimpiä puutteita ovat olleet eläimille vaaralliset rakenteet häkeissä, makuuhyllyjen sekä pures-

kelu- ja virikemateriaalin puuttuminen ja tilavaatimusten alittuminen.

Jatkuvasti kasvava joukko Euroopan maita on päättänyt lopettamaan turkistarhauksen tai osan siitä kansallisella lainsäädännöllä eläinten hyvinvointiin liittyvistä syistä. Näitä maita ovat muun muassa Iso-Britannia, Ruotsi, Tanska, Itävalta, Saksa, Hollanti, Sveitsi, Slovenia, Bosnia-Herzegovina ja Kroatia.

Animalia tähtää turkiseläinten tarhaamisen kieltämiseen siirtymäajalla lainsäädännön kautta myös Suomessa.

Tuotantoeläimen elämää

Lihankulutus on kolminkertaistunut 60 vuoden aikana ja kotieläintuotanto on muuttunut teollisemmaksi. Maatiloilla on erikoistuttu usein yhteen lajiin ja eläimiä on moninkertainen määrä aiempaan verrattuna. Yhden hoitajan vastuulla oleva eläinmäärä on myös huomasti noussut.

Jalostuksesta huolimatta kotieläinten perusolemus vaistoineen ja lajityypillisine käyttäytymistarpeineen on samanlainen kuin niiden villoilla kantamuodoilla. Eläimen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että se voi toteuttaa lajilleen ominaisia käyttäytymistapoja. Vaikka tutkimustietoa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä on, eläimiä pidetään edelleen tiloissa, joissa niillä ei ole juuri lainkaan mahdollisuuksia luontaiseen käyttäytymiseen. Eläinsuojelusäädökset on muokattu nykyisten tuotantotapojen tarpeisiin, ja taloudelliset ehdot rajoittavat niitä voimakkaasti.

Siat ovat luonnostaan sosiaalisia ja puuhakkaita laumaeläimiä. Ne viettävät suuren osan ajastaan ruokaa etsien ja ympäristöönsä tutkien. Lepäämistä ja porsimista varten ne rakentavat pesän. Sikalassa lihasiat kasvavat ryhmäkarsinoissa, joissa eläin-

Suomessa vuonna 2016 teurastetut eläimet:

68 miljoonaa broileria

841 000 kalkkunaa

2,1 miljoonaa sikaa

281 000 nautaa

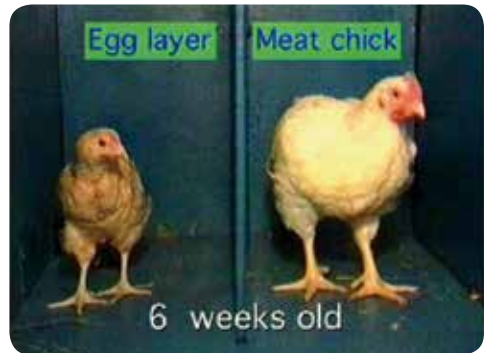
63 000 lammasta

Lisäksi tiloilla elää noin 3,6 miljoonaa munijakanaa ja 282 000 lypsylehmää.

tä kohden tilaa on noin 0,65m². Lannanpoiston vuoksi karsinoissa ei yleensä käytetä kuivikkeita, mikä tekee tonkimisesta mahdotonta. Turhautuminen ilmenee usein lajitovereiden saparoiden ja karsinan kaltereiden puremisena. Karjuporsaat on yhä sallittua kastroida ilman kivunlievitystä tai rauhoitusta.

Myös kanat ovat sosiaalisia ja tutkivat ympäristöään mielellään. Luontaisesti kanojen päivä kuluu maata kuopsutellen ruokaa etsiessä, puun oksilla levätessä ja hiekkakylpyjä ottaessa. Muninta-aikaan ne vetäytyvät muista kanoista erilleen pesään. Luonnossa kanat elävät noin 20 kanan parvissa. Lattiakanaloissa kanamäärät saattavat olla erittäin suuria. Kanat eivät kuitenkaan pysty tunnistamaan toisiaan yli 80 kanan ryhmissä, joten kanaloissa yhteisölle tärkeän arvojärjestyksen muodostaminen epäonnistuu ja häiriökäyttäytyminen yleistyy. Häkkikanaloiden tilalle tulleet virikehäkitkin ovat ahtaita, ja niissä tapahtuu kilpailua virikkeiden käytöstä. Höyhenten nokkiminen ja jopa kannibalismi on tavallista kaikissa tuotantomuodoissa.

Broilereita, eli erityisen nopeakasvaisiksi ja rasakarakenteisiksi jalostettuja kanoja, pidetään tuhansien eläinten hallikasvattamoissa, joissa on yli 20 eläintä neliometrillä. Broilieren nopean kasvun vuoksi lintujen sydän, keuhkot ja erityisesti jalkojen luut ovat kovilla. Tästä seuraa enneaikaisia kuolemia ja kivuliaita jalkavikoja.

Tehtävät:

- 1 Vertaa sian lajityypillistä elämää sen elämään sikalassa. Millaisia eroja huomaat ja miten uskot sen vaikuttavan sian hyvinvointiin?
- 2 Millaisia ongelmia kanoille ja broilereille aiheutuu liian suuresta parvesta?

Eläinkokeet ovat arkipäivää

Eläinkokeissa käytetään maailmassa vuosittain arviolta sata miljoonaa ja Suomessa yli satatuhatta selkärankaista koe-eläintä. Eläinkoekäyttöön tilastoitujen eläinten lisäksi pelkästään Suomessa pidetään satoja tuhansia eläimiä siitoseläiminä ja tapetaan muita tieteellisiä tarkoituksia varten, esimerkiksi kudus- ja geeninäytteiden ottamiseksi sekä opetuskäyttöön.

Koe-eläimiä käytetään eniten perustutkimuksessa, jonka tarkoitus on yleisen tiedon lisääminen biologisista prosesseista. Lääketieteelliseen tutkimukseen käytetään viidesosa koe-eläimistä.

Suomessa eläinkokeita tekevät lähinnä yliopistot ja lääkeyritykset. Jokainen eläinkoe tarvitsee luvan, jonka myöntää valtakunnallinen hankelupalauskunta. Suomen koe-eläinlainsäädäntö määräytyy pitkälti EU:n koe-eläinlainsäädännön perusteella.

Eniten käytetyt koe-eläimet Suomessa vuonna 2015

50 047 hiirtä

15 976 rottaa

18 350 kalaa

4 363 lintua

1 128 lammasta

Toimenpiteissä käytettiin yhteensä 96 817 eläintä (poikkeuksellisen vähän, 2012-2015 keskiarvo 140 000). Kasvatettu ja lopetettu ilman käyttöä 152 012 eläintä.

Eläinkokeiden ongelmat

1. Tutkimuksissa eläimille voidaan aiheuttaa huomattavaa kärsimystä, kuten esimerkiksi kivuliaita sairauksia, luunmurtumia, aivo- tai hermovaurioita, myrkytyksiä tai shokkeja. Edes voimakasta kipua aiheuttavia kokeita ei ole kielletty.

2. Koe-eläimet toimivat tutkimuksissa yleensä malleina ihmisistä. Ihmisten ja käytettävien koe-eläinlajien biologiset erot ovat kuitenkin niin huomattavia, ettei koe-eläimillä saatuja tuloksia voida juuri koskaan soveltaa suoraan ihmisiin. Esimerkiksi 1950-luvulla pahoinvointiin käytetty ja tuhansissa ihmislapsissa epämuodostumia aiheuttanut lääke talidomidi ei vaikuttanut eläinkokeissa sikiöiden kehitykseen lainkaan.

3. Ahtaat ja virikkeettömät tilat eivät anna eläimille mahdollisuutta toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan, mikä aiheuttaa eläimille stressiä.

Vaihtoehtoja

Yleisimmät tavat korvata eläinkokeita ovat erilaiset kudosviljelymenetelmät (erityisesti ihmis-soluja hyödyntävät), tietokonemallien käyttö, kemiallis-fysikaaliset menetelmät (esim. pH- ja entsyymitestit, proteiini-reaktioiden tutkiminen), kivuntuntonaan kehittymättömien eliöiden käyttö (esim. alkeelliset eläimet, kasvit, bakteerit, hiivasolut) sekä vapaaehtoisilla ihmisillä tehtävä tutkimus (esim. työssään altistuvat henkilöt tai potilastutkimus). Eläinkokeiden vaihtoehtoista käytetään termiä 3R, replacement eli korvaaminen, reduction eli vähentäminen ja refinement eli parantaminen.

Eläinkokeiden korvaamisen lisäksi on tärkeää vähentää koetta kohden käytettyjen eläinten määrää sekä parantaa koemenetelmiä ja eläinten olosuhteita kärsimyksen vähentämiseksi.

Tehtävät:

- 1** Kuinka paljon Suomessa käytetään koe-eläimiä? Kuinka suuri osuus se on koko maailmassa käytettävien koe-eläinten määrästä?
- 2** Eläimillä tulisi olla oikeus elää ilman kärsimystä. Myös eläinsuojelulainsäädäntö tunnustaa tämän asian. Pohdi tästä lähtökohdasta käsin, miksi eläinkokeet ovat ongelmallisia?
- 3** Esitteessä on aiemmin esitelty Peter Singerin ja Tom Reganin ajatuksia eläinoikeuksista. Miten heidän ajattelunsa ero näkyy juuri eläinkokeisiin suhtautumisessa?

Miten voin itse toimia

- Vähennä eläinkunnan tuotteiden käyttöä tai vaihda kokonaan vegeksi. Vinkkejä hyviin kasvisruokiin löytyy helposti netistä, tsekkaa esimerkiksi Chocochilin blogi chocochili.net. Vegaanituotteet.fi listaa elintarvikkeet, jotka eivät sisällä eläinkunnan tuotteita.
- Shoppaa harkiten: älä osta turkiksia tai turkissomisteita sisältäviä tuotteita ja suosi eläinkokeettomia kosmetiikkatuotteita
Löydät listat eläinkokeettomasta kosmetiikasta ja turkittomuuteen sitoutuneista liikkeistä Animalian kotisivuilta.
- Liity Animalian jäseneksi ja tilaa Animaliaasta esitteitä ja muuta materiaalia kavereillesi jaettavaksi.
- Pidä ääntä eläinten puolesta: Esitelmät, ainekirjoitukset, tutkielmat ja aamunavaukset ovat loistavia tapoja tuoda eläinten asiaa esille. Apua ja vinkkejä voit kysyä Animalian toimistolta.
- Anna yrityksille palautetta. Pyydä niitä luopumaan aidoista turkiksista, lisäämään valikoimiinsa eläinkokeetonta kosmetiikkaa tai kasvissyöjille sopivia vaihtoehtoja.
- Allekirjoita eläinten puolesta käynnistettyjä vetoomuksia ja suosittela ja jaa netissä eläinaiheisia juttuvinkkejä.
- Lähde mukaan Animalian alueosastotoimintaan ja liity Animalian ryhmään Facebookissa.
Yhteystiedot löydät vihkon takasivulta

Kokeile kasviherkkuja Chocochilin ohjeilla, kuvassa seitania!

Lue lisää:

AALTOLA ELISA & KETO SAMI (toim.) 2015: *Eläimet yhteiskunnassa.*

- Eturivin ajattelijoiden, tieteentekijöiden ja taiteilijoiden kirja antaa vastauksia siihen, miten yhteiskunnan tulisi kohdata toislaiset eläimet.

AALTOLA, ELISA (toim.) 2013: *Johdatus eläinfilosofiaan.*

AARNIPUU, TIIA 2011: *Jonkun on uskallettava katsoa. Animalian puoli vuosisataa.*

- Animalian 50-vuotisjuhlaulkaisu kannattaa lukea!

FOER, JONATHAN SAFRAN 2011: *Eläinten syömisestä.*

- Mielenkiintoinen yhdistelmä tiedettä, muistelmateosta, filosofiaa ja kirjailijan tutkimusmatkoja ruoan alkulähteille.

KIVELÄ MAI, LAHTINEN VEIKKA & UOTILA LAURA (toim.) 2017: *Uusi eläinlaki.*

LAPPALAINEN, ELINA 2012: *Syötäväksi kasvatetut*

- Miten ruokasi eli elämänsä.

LUNDQVIST, EVELIINA 2014: *Salainen päiväkirja eläintiloilta.*

- Eläinhoitajaopiskelijan harjoittelupäiväkirja tarjoaa kurkistuksen eläintilojen arkeen.

REGAN, TOM 2004: *The case for Animal Rights.*

- Eläinoikeusfilosofian perusteoksia.

SINGER, PETER 2007: *Oikeutta eläimille.*

- Eläinoikeusfilosofian perusteoksia.

SOMERSALO, INNA 2015: *Vegaanin keittokirja.*

- Herkullisia, edullisia ja nopeita ruokaohjeita arkeen ja juhlaan.

TELKÄNRANTA, HELENA 2016: *Eläin ja ihminen.*

Mikä meitä yhdistää?

- Kirja kertoo uuden tutkimustiedon valossa, mitä ihmisten erityispiirteiksi uskottuja ominaisuuksia esiintyy myös eläimillä.

TELKÄNRANTA, HELENA 2015: *Millaista on olla eläin?*
- Mitä tiede nykyään tietää eläinten älykkyydestä, tunne-elämästä ja kokemusmaailmasta.

Nettisivuja:

Animalian sivuilta löydät runsaasti lisätietoa tuotantoeläimistä, koe-eläimistä ja turkiseläimistä. Sivuilta löydät myös vastauksia erilaisiin eläineettiseen kuluttamiseen ja eläinten kohteluun liittyviin kysymyksiin. www.animalia.fi

Vegaaniliiton sivuilla runsaasti tietoa vegaaniruoka-valiosta: www.vegaaniliitto.fi

Juliana von Wendtin Säätio tukee tutkimusta, jossa kehitetään ja sovelletaan eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä, ja jolla edistetään ihmisten ja eläinten hyvinvointia www.jvws.org

Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus:

www.elaintieto.fi

animalia

Animalia on eläinten oikeuksia edistävä asiantuntija- ja kansalaisjärjestö, joka perustettiin vuonna 1961. Animalian päätoimintakohteita ovat maatalouden eläimet, turkistarhaus sekä eläinkokeet. Mahdollisuuksien mukaan toimimme myös muiden eläinten käyttöön liittyvien kysymysten, skuten eläinten viihdekäytön parissa.

Eläimet eivät itse voi puhua omasta puolestaan: ne tarvitsevat äänitorvekseen eläinten hyvinvoinnista välittävien ihmisten järjestön. Liity jäseneksi ja tule myös mukaan toimintaan! Lisätietoja kotisivuilta ja Facebookista.

Animalia
www.animalia.fi
p. 09 720 6590
animalia@animalia.fi

animaliary

animaliary

animaliary

animalia.fi/vapaaehtoiset

